

Gener de 2016

El moviment sindical de les Comissions Obreres del País Valencià inicia la seua vida al final dels anys 60. Aquells dies foscos del franquisme començaren a portar llumetes d'esperança.

"L'11 de desembre de 1966 va tenir lloc la reunió fundacional de Comissions Obreres a València. Van acudir obrers inquietos, alguns d'ells electes càrrecs sindicals en les eleccions de setembre d'aquell mateix any: José Linares (del tèxtil d'Alcoi), Miguel Lluch (d'Altos Hornos de Port de Sagunt), Eusebio Francisco Trigueros, Castro i César Llorca (de Macosa, on l'últim d'ells havia sigut triat jurat d'empresa), Ismael i Vicente Martínez (germans i càrrecs sindicals en Unió Naval de Llevant), Marina Carceller (de la Yutera de Foios), Rafael Castellote, Eduardo de l'Alcázar. Van acudir també alguns altres que no eren pròpiament obrers, com Victorino Còrdoba, vell lluitador antifranquista amb uns quants anys de presó a l'esquena a Càceres, que tenia una botigueta a Quart de Poblet; Enrique Tárrega, comerciant de vins, i el periodista Vicent Ventura. A tot estirar, unes 60 o 70 persones que el matí d'aquell diumenge arribaven al punt de cita."

Jesús Sanz, *El día que se fundaron en Valencia Comisiones Obreras*,
en *Cal dir*: Òrgan Central del Partit Comunista del País Valencià,
2a Època, núm. 74 (21/11/1978).

"A Segarra, Vall d'Uixó, es va demanar per Nadal de 1969 una paga extra de 15 dies (...). Fou una lluita espontània de totes les forces de la classe treballadora. No es va aconseguir res i s'acordà disminuir la productivitat del preu fet en un 50 per 100. Aquesta acció aconseguí poc després un augment del 33 per cent en els incentius. A partir d'ací, el moviment obrer dirigit per les seues principals forces, HOAC i PC, s'organitza i des d'aleshores acudirà als convenis amb plataformes reivindicatives molt més pensades i elaborades."

Josep Picó, *El moviment obrer al País Valencià sota el franquisme*, pàg. 142 (1977).

Comunistes del PCE i cristians de la HOAC i la JOC treballaren sempre junts per organitzar les Comissions Obreres del País Valencià. Sumaven, a poc a poc, treballadors i treballadores no organitzades i també d'altres moviments socials i partits polítics durant tota la dècada dels anys setanta, fins a la configuració de la Confederació Sindical de les Comissions Obreres del País Valencià que avui coneixem.

Volem celebrar els 50 anys no des de la nostàlgia, sinó des del necessari reconeixement de la nostra història que ens impulsa a mirar cap al futur, a construir un sindicalisme que responga als nous temps sense oblidar la missió per la qual va nàixer aquest sindicat.

Bernat Asensi Honorato

Secretaria de Relacions Institucionals, Comunicació, Política Lingüística, Cultura i Coordinació d'Òrgans de Direcció CCOO PV

Cartell i Mesa del primer Congrés de CCOO PV a Castelló, 1978. Foto: Josep Vicent Rodríguez.

Vaga de la construcció. Alacant, 1976. Foto: Manuel Giménez.

Llocs de la memòria

"Molts anys després, enfront de l'escamot d'afusellament, el coronel Aureliano Buendía havia de recordar aquella remota vesprada en què el seu pare li va portar a conèixer el gel". Poca gent conserva records tan estranys i màgics com els personatges de García Márquez, però tothom porta senyals, ferides lluminoses o doloroses, que han marcat les nostres vides. També les institucions, com les persones, estan configurades per la història, determinades per fets que en un moment donat van condicionar la seua destinació i han forjat la seua personalitat. Constitueixen referències inexcusables per a entendre la seua trajectòria. Els historiadors i historiadores els criden *lieux de memoire*, llocs de la memòria, i ací es recorden alguns que han sigut importants en la història de CCOO.

La reunió

Camina amb aire despreocupat, procura dissimular la tensió quan mira cap enrere per veure si el segueixen, gira la cantonada del carrer Cavallers cap a la plaça Manises i albira el lloc de la cita, un centre cultural que ell no coneixia anomenat Lo Rat Penat. Quan li ho van dir li va estranyar, i més en saber que seria una reunió de quinze o vint persones. Fins llavors ha tingut alguns contactes amb un responsable del partit, del qual per descomptat no coneix el nom, trobades sigil·loses, amb el màxim respecte de les normes de seguretat, i per això li ha sorprès que el citaren en un lloc públic on acudirien uns altres. Encén un cigarret i s'assegura que no hi ha ningú sospitós, reconeix un que està entrant, és un enllaç del metall, persona de confiança. Sense pensar-ho més, s'endinsa en el local i encaixa la mà d'un de la seua empresa, saluda imperceptiblement amb una picada d'ullet el contacte del partit. Per a la seua sorpresa, qui obri la reunió comença donant el seu nom i cognom, l'empresa a la qual pertany i el càrrec que ostenta, i el mateix fan uns altres. Quan li toca el torn d'intervenir, nota una estranya sensació, com si fóra un bussejador que ix a la superfície a respirar aire fresc.

En aquella històrica reunió de desembre de 1966 es va prendre la resolució de crear Comissions Obreres, encara que ningú sabia molt bé què podia ser això, ni com fer-ho. El que sembla que va quedar clar és que no havien de ser un grup tancat i ocult, d'obriers de dia i comunistes de nit, que tiraven un grapat de pamflets cridant a la vaga general, confiant que la gent els agafaria i seguiria les consignes. Això estava comprovat que no funcionava. Calia entrar en contacte amb els companys i les companyes de treball, donar-los suport, convèncer-los. *Connecting people*, donar-se a conèixer, liderar la protesta. Ací rau l'originalitat de Comissions Obreres i avui continua sent un dels trets de la seua identitat i del seu estil. Sota la repressió franquista, no era fàcil eixir a la superfície, haurien de combinar amb astúcia les qüestions legals i les il·legals, el conflicte i la negociació. Els qui ja tenien certa experiència en les noves formes de lluita van explicar que el càrrec sindical servia per donar suport a la representació, que la discussió sobre els cronometratges enfortia el poder de negociació (en *Altos Hornos* s'havien hagut de repetir fins a cinc vegades) que els convenis calia utilitzar-los per a articular la lluita de tot un sector, que l'hora de l'entrepà era el millor moment per a improvisar una assemblea. No sabem amb exactitud tot el que es va dir en la reunió, perquè com és natural no es va estendre acta, però les paraules que es van pronunciar van haver de ressonar com les que va escoltar Anselmo Lorenzo a *Fanelli*, amb la gravetat d'un moment fundacional. Alguna cosa nova estava començant en el moviment obrer valencià, tant temps emmordassat.

El carrer

Un observador atent haguera advertit amb facilitat que hi havia alguna cosa estranya en la Glorieta aquella vesprada de l'1 de maig de 1967. Per exemple, aquells dos asseguts en un banc que miren constantment el rellotge no tenen l'aspecte dels visitants habituals, o aquells altres amb sabatilles esportives que trauen el cap, miren en entorn i es recolzen al costat de l'oficina de turisme. Es diria l'assaig d'un ballet, amb xicotets grups immòbils en l'escenari, en la cantonada del Palau de Justícia, en el Parterre, al costat del bar Glorieta, a l'espera que el director done l'entrada en escena.

De sobte la quietud cessa, els grups es desfan i apareix en el centre de la calçada una massa compacta que avança pel carrer de la Pau i profereix un crit compassat: Ili-ber-tat, Ili-ber-tat. La manifestació avança a bon pas, però en arribar al carrer de Comèdies un contingent de la policia armada ix al seu pas. Es produeix un moment de gran confusió, bacs i forcejaments amb els guàrdies, gent pel sòl o fugint, i són detingudes diverses persones, que després passaran dos anys en la presó.

José Luis Borbella en una assemblea de la construcció a València, gener 1976.

Cristina Piris, del MCE i del sindicat tèxtil de CCOO de l'Horta. Foto: Carmen Hinarejos.

Conquistar tres-cents metres de llibertat pot semblar insignificant, però aquella manifestació, la primera des del final de la guerra, va tenir una importància extraordinària perquè va significar l'eixida de l'oposició al carrer i va fer de CCOO l'eix de la lluita antifranquista. A partir de llavors, cada Primer de Maig es va convertir en una cita obligada per a totes les forces d'oposició.

Les manifestacions es van multiplicar a partir de 1970, fustigades sempre per la policia, s'utilitzava moltes vegades la tàctica dels "salts" en diversos llocs per a evitar les detencions. Els estudiants van participar activament, amb gosadia i entusiasme, però el pes del combat va correspondre al moviment obrer, perquè era el col·lectiu més nombrós i organitzat. Darrere de les seues protestes estava el conflicte industrial, molt més terrible que la no assistència a les aules. Després de la mort de Franco, les vagues convocades per CCOO van aconseguir al gener de 1976 la xifra de dos milions de vaguistes (dos-cents mil al País Valencià) i van contribuir a impedir el continuisme del Govern Arias i a impulsar el procés de Transició democràtica.

La primera gran manifestació per l'Estatut, al gener de 1976, va estar integrada bàsicament per tres columnes de vaguistes que van partir de les seues respectives assemblees (els de la fusta, des del sindicat del carrer del Palau, els de la construcció, des de la Fonteta, i els del metall, des de l'avinguda de l'Oest). Després de diversos enfrontaments amb la policia van aconseguir agrupar-se en el carrer de les Barques i van arribar a Pintor Sorolla. En la capçalera, representants de la Junta democràtica sostenien una pancarta que deia: Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia, Sindicat Obrer.

Amb la instauració de la democràcia i la normalització de la vida política, CCOO centrà el camp de la seua actuació al sindical, ja que ja existien instàncies legitimades per a actuar en altres àmbits de competència. Això no significa una reclusió en les empreses, la política sanitària, educativa o de l'habitatge concerneix els treballadors i les treballadores tant o més que el salari i hem de fer-li-ho saber als governs, cridant si cal. La vocació sociopolítica de CCOO no és un vell tic del franquisme que calga superar, sinó un compromís amb la transformació de la societat. Les banderes roges continuaran eixint al carrer quan la pau o la llibertat estiguen amenaçades.

La vella factoria

L'enorme fàbrica deshabitada, amb les naus buides i els ferros descarnats, encara impressiona el visitant. "Aquests, Fabio, que veus ara derruïts, van ser un temps, murs d'Itàlica famosa". Ací van estar els Tallers Devis, després Macosa, ací es van construir locomotores i vagons, van martellejar les màquines i van treballar més de mil persones. Aquesta indústria de capçalera de l'economia valenciana també va ser un enclavament de resistència i de lluita, com ho van ser Drassanes, Elcano, Segarra i Altos Hornos. Però la malenconia és dolenta consellera i la moral de la derrota no és la nostra. L'obstinada negativa a rendir-se de les treballadores i els treballadors saguntins és el que va fer nàixer Sidmed, que avui forma part d'Arcelor, la primera acereria del món. La pressió i la intel·ligent negociació dels sindicats d'Alstom, és el que ha salvat l'empresa. Vivim temps turbulents, dominats per estratègies fosques de gegants multinacionals, que solament un sindicalisme internacionalista pot enfrontar.

Lluitar contra enemics desconeguts, contra decisions que depenen de complicades operacions financeres, és encara més difícil quan escasseja el treball. "El que us va passar va ser molt dur, perquè us podien ficar en la presó, però nosaltres vivim sempre en precari, és com si estiguérem en llibertat condicional", exclama un jove delegat, avorrit de rebre lliçons. Té raó, el món laboral s'ha trencat a trossos. En un polígon podia haver-hi quatre empreses de la fusta, tres del metall, un laboratori farmacèutic i una indústria làctica, amb més de cent persones amb contracte estable en cadascuna. Avui és un fantasmal centre de logística amb magatzems de repartiment i molt poca plantilla. Les persones joves s'enfronten a empreses de "prestació de serveis", subsidiàries d'altres subsidiàries, amb contractes indignes. Una nova problemàtica que requereix actualitzar el sindicalisme heroic i dirigir-ho a aquest precariat, que construisca un model organitzatiu obert i àgil que els done suport en la reclamació dels seus drets. És imprescindible una formació sindical adaptada a les noves exigències tecnològiques, reclamar a les institucions una política industrial que garantisca un futur.

Manifestació Primer de Maig 1978, Castelló.

Treballadores fent vaga.

Bella ciao

Riuen totes amb rebombori d'alguna cosa que conta una de les cinc dones assegudes entorn d'una taula de bar, amb la bata blava de l'empresa, a l'hora de l'entrepà en un taller tèxtil. Al costat de la barra, l'encarregat, amb una bata blava de millor qualitat, demana amb pressa el compte i mira de gairell les dones. Sospita, i no s'equivoca, que s'estan rient d'ell. Des que va arribar "aquesta", pensa malhumorat, m'han perdut el respecte. Se'n va despitós, amb aires de torero marcit i, en passar, els recorda que els queden cinc minuts. *Sí, bwana*, respon la més jove, que inclina còmicament el cap, i totes es tiren de nou a riure. Des que va arribar Cristina estan revolucionades, han descobert que les dones, estant unides, poden derrotar l'empresa.

Són les dues cares de la lluita per la igualtat, feminisme i sindicalisme. En la cultura obrera tradicional la dona ocupava un lloc subordinat. Mantenia la llar, cuidava de la família, si treballava, ho feia en unes condicions molt més precàries, i a més sostenia la lluita de l'home. En el sindicalisme es perpetuava la divisió sexual del treball i les actituds masclistes es vivien amb total normalitat, en l'àmbit personal i en l'organitzatiu. Consideraven la lluita de les sufragistes com un assumpte de dones burgeses. Però el mur es va esquerdar gràcies a la labor de dones valentes com Flora Tristán, Clara Campoamor, Victoria Kent, Federica Montseny, Dolores... i tantes altres, encara avui.

A mitjan anys seixanta un vent de revolució cultural va agitar Europa, una revolta antiautoritària que també postulava l'emancipació de la dona i l'abolició del jou patriarcal. A Espanya l'impacte del 68 va impregnar la cultura de CCOO, i va obrir l'herència tradicional del moviment obrer a perspectives més àmplies. Cristina sabia que l'alliberament de la dona passa per la lluita sindical i les reivindicacions essencials del món del treball (igual salari, accés als mateixos llocs, la no discriminació) però que no acaba ací, que ha d'incidir en la vida quotidiana i transformar els rols i les relacions de gènere.

L'emigrant

En baixar del tren els sis germans es reagrupen entorn dels pares, com en l'inici de *Rocco i els seus germans*, recompten maletes i caixes de cartó lligades amb cordes, i emprenen la marxa, com una xicoteta tribu en un país ignot. Enrere queda la xicoteta casa de calç en el poble, van prendre el tren a Còrdova, i després de deu hores de viatge han arribat a València. Aquesta nit, i fins que troben acomodament, hauran de dormir a casa d'uns parents. Antonio es va emprar en una empresa de la fusta, al cap de poc va contactar amb les Joventuts Comunistes i va assumir la tasca de crear CCOO en el ram. Cap persona és estrangera allí on es parla la llengua de la justícia, la dignitat i la solidaritat. Ell coneixia el significat profund d'aquestes paraules i de seguida es va sentir compromés amb la gent i el país que l'acollia. L'emigrant es va convertir en el primer dels nostres.

L'alliberat

En un despatx del sindicat conversen dos antics companys, ell alliberat de la federació, el seu amic delegat de l'empresa en la qual tots dos van treballar molts anys. Sona el mòbil, ja és la quarta vegada que ha interromput la seua conversa, i l'amic li solta: "Fotre, tu, estàs fet un executiu". Somriu forçat mentre atén la trucada, hi ha hagut un accident i ha de presentar-se immediatament. De sobte, se sent sense forces per a explicar res, simplement diu: "me n'he d'amar". Li haguera agradat contestar-li: "ara mateix em canviava per tu", però per a què? Està acostumat a engolir gripaus en empreses hostils, d'organismes oficials que donen llargues, però no ho esperava del seu amic.

Estàs fet un buròcrata, qui t'ha vist i qui et veu, açò és el que ha volgut dir-li. Arreplega els papers en silenci, nota una suor freda, com de malson, i li sembla que quan allargue la mà per a acomiadar-se no podrà aconseguir-ho. I, no obstant això, aquell home que està assegut enfront d'ell és la seua pròpia estampa. El veu el dia en què va arribar a l'empresa, acabat d'eixir de la mili, individualista, remugaire, disposat a engolir-se totes les hores extra que fera falta per a comprar-se el cotxe, però ni una més.

Va endevinar que tenia fusta de líder, l'anà tallant fins a convertir-lo en un sindicalista de primera. Recorda la nit del tancament en l'empresa, quan l'expedient de crisi, els dos asseguts en la porta, enrotllats en unes mantes, traçant plans per a sostenir la lluita i parlant de deixar un món més just a les futures generacions. Ha sigut com un llampec que ha incendiat la seua memòria, però li esperen en el lloc de l'accident. Després haurà de visitar la família, ajudar-los amb les gestions i organitzar una concentració davant la Conselleria, per a protestar per la falta de seguretat en el treball.

Encara queda per tancar el conveni, caldrà preparar els equips per a les eleccions sindicals i ensenyar-los com es visita una empresa... i si el del conveni no s'arregla, haurà d'organitzar els piquets de vaga. Les cites pendents cauen sobre el seu front com una pluja freda que apaga el foc dels records. Tanca la cartera amb violència, es posa dempeus, i de sobte sent la necessitat de fugir, d'arrancar a córrer i deixar-ho tot. "Et passa alguna cosa?" Estan els dos amics cara a cara i ell solament pot contestar-li: *Ja no et fies de mi?* L'amic comprén i, com si acabara de reconèixer-lo després de molt temps, l'abraça. *No has canviat gens des d'aleshores.*

Adaptació del text de Ramiro Reig en la celebració del 40 Aniversari*

*Els textos que apareixen en aquesta llibreta estan disponibles també en castellà en la web pv.ccoo.es